

Den kun politiske udtalelse er hverken sand eller falsk

(Teksten er fra bogen "[Realitetens konflikt versus konfliktens realitet](#)")

Den rene løgn adskiller sig fra en mindre desperat form for politisk italesættelse. Den kun politiske udtalelse kan karakteriseres ved det eksplicit eller implicit at forbeholde sig retten til at forblive friholdt over for kravet om at lade sig kvalificere som sand eller falsk. Den politiske udtalelse er hverken sand eller falsk. Den er bare politisk. Den fremføres under henvisning til retten til pr. efterkrav at stå neutral i forhold til et hvilket som helst sandhedskriterium, eller den neutraliseres som andet ved efterfølgende at lade sig indordne under kategorien, "kun politisk"¹.

En utilsigtet bivirkning ved det at begrænse et udsagns værdi til det alene at stå som et politisk udsagn, altså ved begrænsningen til det alene at tage sig ud "som om" der var tale om en udtalelse, eller "som om" udtalelsen i en eller anden forstand kunne kvalificeres som sand, er, at sådanne "ikke udsagn" tenderer mod at miste enhver kommunikativ og dermed også politiske funktion.

Den, der nemlig til enhver tid forbeholder sig retten til pr. efterkrav at neutralisere enhver af sine forudgående udtalelser med kategoriseringen af dem som blot politiske, risikerer at miste evnen til frem over at kunne gøre en performativ forskel kommunikativt og dermed også politisk, socialt.

Politisk magt hviler i italesættelsen af realiteten, realitetens italesættelse. Og uden udsagnets implicite indskrivning af sig selv under et af de regimer, der kvalificerer et udsagn som udsagn, forudsætningen for at noget kan fremstå som meddelelse eller påstand om et og andet, ja så er det ikke en gang et udsagn, en påstand eller en kommunikativ meddelelse. Kunst, kan

¹ Den rent politiske udtalelse manifesterer sig diabolisk i relation til andre former for symbolik. Den er ikke nødvendigvis hverken juridisk, moralsk, økonomisk, psykisk personlig eller videnskabeligt bindende. Den kan være taktisk i politisk forstand, virke eller ikke virke taktisk i snæver magtlogisk forstand, og dens funktion skal ses som taktik, men den er ikke bindende på samme måde som andre former for systemintern symbolsk kommunikativ manifestation. Den politiske performance er fritstillet, diabolisk, i relation til andre af det moderne samfunds symbolsk generaliserede kommunikationsmedier. Den politiske manifestation falder under magtens symbolik. Som kosmologien og ideologien genererer det politiske system sin egen ret, moral, og sandhed, principielt både i det partikulære og i sin helhed. Det kan godt være, at den politiske manifestation sætter sig på sin egen ret, på sin godhed og sin egen sandhed, men det er kun politisk, taktisk, dvs. potentielt set med udslag i og sigtende mod effekten i statsapparatet, dvs. at dømme i relation til magten, de strategiske betydninger for statsmagten, den lovgivende, dømmende og udøvende magt. Det er blevet almindeligt at kalde den politiske performance for "spin". Det forhold, at politikere er borgere og at også spindoktorer er underlagt almindelig lovgivning, især bestemmelser om magtudøvelse og forvaltningsskik, og det at spinkulturen rent faktisk også bliver vurderet moralsk af det omgivende samfund, det kommer klart nok bag på spindoktorer og politikere en gang i mellem. De afslører her deres kognitive autisme, deres manglende forståelse for, at deres performance ikke lever i et vakuum, at selv om de fokuserer på egen symbolik, så falder deres ytringer i en verden, hvor loven er skrevet og domspraksis gælder, sammen med den moralske iagttagelse, de sociologiske betragtninger osv. Spinkulturen forveksler sit "som om" med realiteten. Det, at det moderne samfund nok kognitivt lukker sig om det funktionsdifferentierede og orienterer sig differentieret på baggrund af de forskellige former for symbolik, betyder ikke, at autisterne ikke befinder sig i en og samme verden. Autisten lukker sig om sig selv, og er ikke åben for det, at autistens succes i den grad afhænger af, om denne kan indskrive sig i verden med dens diaboliske betydninger. Således må ministeren til tider se sig gået for lovbrud, fordi han blindt levede efter sin egen og glemte den gældende, modtage en næse for ikke at oplyse folketingskorrekt efter ministeransvarsloven, eller vinke farvel til en spinmester, der var lidt for kreativ med de administrative midler, sandheden osv.

denne sære form for politisk adfærd ej heller kaldes. I det hele taget er det svært at forklare, hvad en politisk udtalelse overhovedet er².

Forudsætningen for at kunne manifestere sig kommunikativt er den implicitte eller eksplicitte parathed til at lade den kommunikative meddelelse kvalificere i en semantisk ramme, som giver den udsagnsværdi, det være sig inden for en videnskabelig tradition for at kvalificere udsagnet som sandt eller det være sig inden for mediernes mere faglige journalistiske tradition for at kvalificere udsagnet som lødigt eller i forhold til andre kvalificerende kriterier.

Det politiske system og den performative selviscenesættelse af magten har nået grænsen, når den simple løgn er blevet indholdet, eller når en fraktion er faldet tilbage til den "rent politiske" performance lidt for mange gange. Dette "som om" er muligvis ikke noget "som om". Men forudsætningen for kommunikativt at kunne gøre en forskel er at udsagnet manifesterer en slags udsagnsværdi, at der er en udsagnsværdi til stede. Det er ikke nok at lade "som om" at der kommunikerer. Ikke en gang løggen kan fremføres, hvis der ikke ligger en påstand om en sandhedsværdi bag det fremførte.

Formen må etableres, ville George Spencer Brown sige³, og den må gøre en forskel, ved f.eks. ikke intentionelt at ophæve sig selv med referencen til sig selv, som "kun politisk".

Spinkulturen og den politiske italesættelse

Det forhold, at sandheden har mistet sit absolutte ontologiske udgangspunkt i nødvendigheden og identitetsprincippet, det betyder ikke, at alt flyder. Sandhedsteorien er ikke afskaffet med afskaffelsen af identitetsprincippets krav på at være udgangspunkt for sandheden. Spinkulturen og det politiske system kan ikke lukke sig om sin egen verden selv om en bestemt form for sandhed er gået under. Spinkulturen er måske nok resultat af en følelse af, at alt flyder. Men det gør det ikke. Magtens symbolik er måske sin egen, men alle de diabolske betydninger kan

² Den politiske udtalelse kan, for så vidt som den betegner sig selv som kun politisk, ikke en gang kaldes skin og bedrag, sådan som Theodor Adorno f.eks. beskriver Heideggers filosofi, bl.a. i efterskriftet til "Jargon der Eigentlichkeit" i "Negative Dialektik" fra 1967.

³ Spencer Brown udvikler i sin "Laws of Form" fra 1969 et logisk notationssystem, der kan bruges som formel repræsentation for udsagn. Han skelner mellem den markerede tilstand og den umarkerede. For overhovedet at kunne gøre en forskel i logisk forstand/kommunikativt må markeringen indfinde sig, kommunikationen må manifestere en slags indikeret/indikerende tilstand, noget må med andre ord stå markeret til forskel for andet med udsagnet, ellers er der ikke tale om et udsagn. Selve det, at dette mindstekrav kan opfyldes, for at man kan tale om en logisk værdi i det hele taget, er ikke helt enkelt. Således lever selve tegnet ved sin "form". Tegnet kan ikke referere til noget som helst, hvis ikke der ligger en semantisk struktur bag, en kognitiv performance, der sætter tegnet som indikation for noget, der uddifferentierer sig fra alt andet, eller fra noget mere eller mindre bestemt "andet". Forudsætningen for markeringen er formen, selve distinktionen, samt hele den kognitive implicitte kontekst. Spencer Brown taler bevidst om "perfect continence", om den forlegne situation, han er i her, hvor han forsøger at sige det usigelige, nemlig det, at enhver konkret iagttagelse sådan set bygger på og lever ved sit eget lille semantiske univers, sin egen performance. Politisk taktik går som performance bl.a. ud på at være parat til at markere det markerede som kun principielt/hypotetisk. Prisen er at politikeren tenderer mod at miste muligheden for manifest at markere sig kommunikativt, fordi meddelelsen er sunket ned til det blot at være taktisk/hypotetisk. Den trænede politiker er karakteriseret ved en ekstremt bevidst intention om at undgå de ureflekterede markeringer, som forpligter for meget efterfølgende, de situationer hvor bordet fanger, som ikke kan medieres over påfølgende referencer til dem som f.eks. kun politiske. Men denne snuhed tenderer mod at falde ind under den generelle politiske dialog, som ikke længere gør nogen forskel. For her er alt alligevel bare ytret i taktikkens funktion, intet bliver stående, for alt er ytret af angst for at et og andet kunne blive hængende og klæbe til politikeren, partiet. Det gælder for de affekterede udsagn, den situationsbetingede markering, at forbeholdene glemmes, hvor politikeren er faldet ned fra den principielle urørlighed, for sådan for alvor at manifestere sig med udsagnet, det forpligtende bindende udsagn. Det virker utaktisk, men det kan det alt for taktiske jo så også gøre.

netop ikke reduceres til magtens symbolik. Magten og den politiske orden kan ikke erstatte sin omverden med den italesatte realitet, skalte og valte lukket om egen symbolik, hindsides alle andre former for realitet. Realitetsprincippet, magt, er kun en del af realiteten.

Den politiske italesættelse er den store parasit, det store substitut, allestedsnærværende altomfattende hævde af alt og det modsatte på en og samme tid, sat ind i magtens spil. Politikken sætter alt ind i sin egen magtlogik, der måske nok er i stand til at underminere alle andre betydninger, men altså ikke nødvendigvis i stand til at erstatte, hvad den fortrænger og underminerer, heller ikke tabet af den store altomfattende og konsistente selvbegrundelse, tabet af kosmologien, som det politiske system lever ved. Sagt med andre ord, magten har en egen skab: Det meste kan gå under for magt (også selv om magten ikke kan erstatte det, der går under for den.). Magten er hverken ret eller guddom. Selv den største politiske og økonomiske sejr kan vise sig som sin egen modsætning, en afmægtighed, der aldrig kan erstatte det, der gik under for kampen for magt.

Det er ikke sært, at man kan sammenligne det politiske systems selviscenesættelse med et "reality show", selv om man husker, at selve den fremmanende performance af betydningerne har sin egen realitet og bygger på sin egen underlæggende magtlogik, der langt fra kun er noget "som om". Selve fremmaningen, den performative fremstilling af alt og det modsatte som forpligtende og overbevisende er i sig selv ikke noget "som om". Det at den politiske performance griber enhver betydning, "som om" det skete for mere end et syns skyld, "som om" det var mere end et "som om", er ikke noget "som om".

Den maleriske fremstilling af en pibe forestiller ikke en pibe, selv om det er muligt at se en pibe gennem fremstillingen⁴. Billedet forestiller ingen ting. Det "er" et billede, lige som man ikke skal gå fejl af, at den politiske magt lever ved det moderne samfunds selvbeskrivelse, dets kognitive performance, som er selve det politiske systems performance på en måde, som ingen politiker nogen sinde har haft den fulde magt over⁵. De største af dem, Hitler, for nu

⁴ René Magritte skriver "dette er ikke nogen pibe" på et nærmest fotografisk billede af en pibe fra 1928, for at markere, at det er et "billede". Sætningen under piben på billedet kan både læses som reference til sig selv, som sætning og som reference til billedet, der ikke "er" en pibe. Billedet kan ses som billede i sig selv, uden at ses som afbillede eller efterligning af en pibe. Billedet i sig selv er ikke noget "som om". En kunstmaler forklarede mig en gang indgående, hvordan han tit blev nødt til at male sine værker om, når der utilsigtet havde sneget sig noget figurativt ind i dem. Det figurative virkede kun forstyrrende på billedets funktion som billede. Hans billeder skulle ikke forestille noget, de skulle slet og ret fremstå som billede. Hans forklaring af Magrittes berømte pibe gik på, at intentionen med værket var at gøre opmærksom på skellet mellem billedets fremtrædelse i sig selv og så det, der ligger i dets figurative og sproglige funktion, når det ses som reference til eller efterligning af andet end sig selv. Billedets rene karakter som billede mangler udsagnets funktion, fremstår ikke "som om"! Det betyder eller henviser ikke til noget andet. Man kunne også nævne den oprindelige definition af begrebet "fænomen", det der viser sig ved sig selv, sat op over for det, der viser noget andet end sig selv. Politikeren saboterer sine udsagns udsagnsværdier, ved at benytte udsagnets "som om" til at referere til sig selv. Jeg udtaler mig politisk, siger han, dvs. jeg taler kun "som om" jeg gjorde det! Politikeren er måske parat til at begrunde sine udtalelser med henvisninger til ideologi, og fremstille formål og ideologi "som om" der var tale om legitimeringen af potentielle eller gennemførte beslutninger på statens vegne. I tilfælde af afsløret løgn eller misinformation i ideologiens tjeneste, så kan løggen neutraliseres til remis, ved simpelt hen pr. efterkrav at blive reduceret til en "kun politisk" udtalelse. Jeg sagde ikke noget, siger den skyldige så, min udtalelse var politisk, dvs. jeg snakkede kun "som om" jeg snakkede.

⁵ Der er ikke sagt og skrevet ret meget forpligtende om den magt der lever ved både de interne og eksterne beskrivelser af den politiske magt i massemediernes. Det er fordi at italesættelsens magt er betinget af at forholdet forbliver utematisk. Forudsætningen, for at magten kan italesættes, er, at italesættelsens magtfunktion forbliver utematisk (magten afhænger af beskyttelsen af de latente strukturer. s.464 SS). Når mediernes, symbolanalytikerne, politikere og andre "nyhedsformidlere" og kommentatorer tematiserer sig selv og hinanden, så husker de

engang at tage eksemplet over dem alle, var om nogen fuldstændigt inkarneret i magtens logik, konfliktens realitet, offeret, sin egen bøddel, fanget af spillets iboende nødvendighed.

Det performative moment er i sig selv er ikke noget ”som om”, og som holdepunkt i den sociale selviscenesættelse er det aldeles vigtigt at holde fast i. Det at man fremstiller noget ”som om” man mener det, er performativt manifest og altså ikke noget ”som om”. Det er så uheldigvis denne manifestation, der mister sit performative potentiale, når politikeren manifesterer sit ”som om” med reference til sig selv, dvs. sit eget ”som om”. Ja, jeg taler altså kun ”som om” jeg gjorde, lyder fra efterrationaliseringens skrigende nødbremse, det var bare politisk, hverken eller, dvs. jeg er uskyldig.

Den, der kvalificerer sin performance som hverken det ene eller det andet, som forbeholder sig retten til med tilbagevirkende kraft at neutralisere en hvilken som helst af sine udtalelser som uforpligtende hverken eller, har allerede bragt sig ud til det punkt, hvor muligheden for performativt at gøre en forskel politisk er gået tabt, for selv om vedkommende igen forsikrer sin omverden om, at nu lader han eller hun ikke kun ”som om” længere, så vil man dybest set ikke kunne vide, om forsikringen nu er ment som en ”politisk ytring”, eller om den gælder! ”Det er i hvert fald min mening, og den har jeg lov at have”! Problemet er, at den sande sindelagskontrol endnu ikke er indtrådt. Som sagt, hvis vi stod transparente over for hinanden med alle vore følelser og tanker, så var kommunikationen ikke bare overflødig, men umulig.

I vor del af verden er det moderne at rose sig af sin frihed, og sin ytringsfrihed. Således roser vi os selv for vor heroiske kamp for ytringsfriheden. Men kampen for den langt vigtigere form for forpligtende tænkefrihed er tilsyneladende bortcensureret. Det faktum, at tankens frihed lever ved den evige risiko for at tage fejl, at den snu risikerer at blive afsløret som lidt for snu, og at taktikeren hele tiden risikerer at blive afsløret som lidt for taktisk, det kunne Kierkegaard, den intellektuelle skid, ikke lade være med at banke i hovedet på dem, der på hans tid så kækt gik ind for ytringsfriheden. ”For tænkefriheden, den havde de da, og, min Herre, hvad bruger de den ikke til”? Spurgte han polemisk. Intentionen om at nå magten slår fejl, når den bliver for tyk, lidt for let at genkende bag de fine ord om værdierne, kærlighed til jorden, friheden, den sande danske folkesjæl. Hvad der er godt for vore venner og skidt for vore fjender, det er godt for os, og hvad der er godt for os, det er bare godt. Her i landet har vi ikke brug for eksperter og smagsdommere. Vi er frie, vi har vores mening. Vi er alle vor egen højeste smagsdommer. Du har din mening, jeg har min. Retten til at trække sig tilbage kan ingen tage fra os. Det mener jeg i hvert fald! Sagt på en anden måde: ”Der er ikke flere skud i bøssen (argumenter)”. Det at insistere på retten til at have sin mening ækvivalerer med at lade ”som om” at man gjorde en forskel. Det gør man så også, for man lægger bare sit æg i en kurv, dvs. gemmer sig bag det demokratiske flertal lige som alle andre, i sumpen af misforståede demokraters kollektive ansvarsforflygtigelse. I demokratiet slipper den enkelte for selv at skulle argumentere ved at gemme sig bag retten til at have sin personlige mening. Det går så med det mere intellektuelt forpligtende budskab, som det gjorde ved teaterbranden. Man råbte ud fra scenen at der var ild i teateret, og at nu måtte folk se at komme ud. Men der skete ikke andet, end at folket brød ud i almindelig applaus. Således forestillede Kierkegaard sig verdens un-

altid omhyggeligt at glemme at inddrage sin egen performance i perspektivet. Den fundamentale medreflektering af italesættelsens performative plan ville øjeblikkeligt fjerne italesætterens magt. I stedet taler man ”som om” at man beskriver og analyserer. Det gør man ikke, man italesætter taktisk, og er ekstremt bevidst om dette ”magtens skisma”, sejladens mellem det tab af magt der ligger i at komme til at sige noget alt for forpligtende, og det tab af magt der ligger i helt at have mistet muligheden for kommunikativt at gøre en forskel.

dergang. Retten til at gemme sig i hoben, der nede i salen, fralægge sig muligheden for at tage fejl på det personlige plan, ved blot at klappe, le, græde og bue som alle andre, den kan ingen tage fra os. Og se kineserne, de har hverken ytringsfrihed eller stemmeret!

Den proklamerede insisteren er lige så manifest i politikerens og den mest professionelle symbolanalytikers performance, som bekendelsen til og indrømmelsen af det selektive, arbitrære, og alt andet end objektive i egen performance glimrer ved sit fravær. Der insisteres i princippet på den bedste af alle verdener, konkret og uforpligtende.

Risikoen for at blive grebet af retorikken er der godt nok også altid. Det så vi hos Hitler, der i takt med at ruinerne hobede sig op omkring ham som resultat af hans egen fanatisme blev mere og mere tvunget til selv at tro på, at verdens frelse afhang af jødens udryddelse. Ved naziregimets begyndelse fokuserede han mere på jøden som politisk taktikker, bevidst om den politiske nødvendighed af at danne påskuddet for "de godes" sammenhold – fjenden/jøden. Det er let at se, når man læser hans "Min kamp" fra 1927, at han tænker distanceret, reflekteret, fuldt ud bevidst om iscenesættelsen af "sin kamp". Det var det, at verden faktisk organiserede sig om hans kamp, at verden arrangerede sig i konfliktens realitet, der var katastrofen.

Der lå en selektiv opmærksomhed bag valget af jøden som syndebuk. På samme måde husker de nutidige politiske taktikere at glemme at fortælle om de selektive mekanismer, det egentlig udslagsgivende bag alle de erklærede objektive og statistisk signifikante analyser; det at lige gyldigt hvilken nok så isoleret objektiv analyse eller statistik, der henvises til, ja så kunne der lige så godt have været henvist til en helt anden⁶. Formålmæssigheden, systemrationaliteten er fundamentet for formålet, de tilsigtede virkninger, værdierne, de forenklende pejlemærker, der tjener som rettesnor for opmærksomheden, de italesatte problemstillinger. Formålmæssigheden centrerer sig om magtkoncentrationen; for at skabe et politisk sammenhold må fjenden defineres, de politiske målsætninger tegnes op i horisonten, den økonomiske vækst, tusindårsriget fremmanes som heroismens kontingensformel.

De professionelle italesættere ved godt, hvor begrænsende det er for deres muligheder, når deres udsagn bliver reflekteret på baggrund af en kontekst af dispositioner, dvs. når virkningen reflekteres på baggrund af midlerne.

Den professionelle opinionsmanipulering afhænger af muligheden for at fortrænge opmærksomheden fra det performative moment i manipulationen.

Først italesætter man en medieskabt skandale omkring en berømt politiker. I grunden sker det for at have noget at skrive om, og måske også lidt fordi denne politiker alligevel kunne risike-

⁶ VKO regeringen har i forbindelse med finanslovsforhandlingerne 2010 vedtaget et pointsystem, der skal bruges til at skelne mellem egnede ægtefæller og uegnede ægtefæller i familiesammenføringssager, hvor danskere ønsker at gifte sig med partnere kommende uden for EU. Systemet er blevet lanceret under kæmpe mediebevågenhed, og italesættes som mere eller mindre nødvendig stramning over for indvandringen. I praksis er det blevet fremført, at reglerne, som oppositionen har lavet sin pendant til, måske kommer til at ramme mellem 30 og 40 mennesker årligt. Til sammenligning findes der pålidelig viden (ikke officielt dokumenterede undersøgelser) om at der i øjeblikket befinder sig omkring 28 000 polakker og et ukendt antal af andre østeuropæiske arbejdere i landet inden for især landbrug, gartneri, skovbrug m. m., hvor de arbejder for lønninger langt under den officielle mindsteløn. Virkningen af det indre marked, EU's bestemmelser om arbejdskraftens fri bevægelighed, afslører sig her med det resultat, at der nu findes tusindvis af fattigt udenlandske arbejdende i Danmark, som fortrænger danskere fra tidligere godt betalte stillinger ved at sælge sin egen arbejdskraft for ned til mindre end 30 kr. i timen. Ikke en eneste i det politiske system, der ellers nok kan finde ud af at slå mønt på fremmedhad og fremmedfrygt, kan få øje på den sociale dumping af dimensioner, der finder sted her. Det passer ikke ind i de etablerede partiers dagsorden!

re at gøre en forskel som statsminister, som medierne ikke bryder sig om. Når det så står klart, at der ikke var noget at komme efter, så fortsætter man hetzen ved at fokusere på den offentlige mening. Der laves opinionsundersøgelser, hvor 1000 repræsentative borgere bliver spurgt, om de f.eks. stadig har tillid til politikeren. I stedet for at fortælle folk, at de har været udsat for misinformation, og at deres indstilling til politikeren er forkert af samme grund, så cementerer Gallup, Ritzau og helle koret af kommercielle medier effekten af hetzen, ved at viderebringe resultatet af opinionsundersøgelserne.

Magten hviler i muligheden for at styre den opmærksomhed, som medierne lever af at stjæle, væk fra sig selv, egen performance, den selektive omgang med referencerne, som er italesættelsen iboende. De italesættende har magten, men husker konsekvent at glemme at fortælle, at det er dem, der har magten, når de italesætter den politiske realitet, sætter den politiske dagsorden.

På det manifeste plan opholder erfaringen sig på genstandssiden. Tematisk er både bevidstheden og den sociale nødt til at opholde sig i spændet mellem tegnet og dets betydning, gående fra meddelelsen mod indholdet, fra beskrivelsen mod temaet.

Det de moderne symbolanalytikere kan - med baggrund i den massive strøm af gentagelser af de samme forventninger, som formes, gentages og bekræftes, i alle led bag medierne, i alle organisationerne, i journalisternes uddannelsesinstitutioner, af reklameindustrien og resten af industrien - er at beskrive, "som om" de tog udgangspunkt i referencer til analytisk objektivt optegnede fakta, repræsentative statistikker, sandsynlighedsberegninger for fremtiden med afsæt i fortiden, "som om" det moderne samfund lod sig optegne i overensstemmelse med de skolede journalisters erklærede idealer om at være objektivt analytiske, og "som om" de gamle idealer om leksikalsk viden var i stand til at dække det moderne samfund.

Symbolanalytikernes arbitrære og manipulerende performance lader sig realisere under dække af billedet på objektivitet og neutralitet. Statistikkerne over fortiden fungerer i italesættelsen "som om" fortiden på den måde var garantien for rigtigheden af prognoserne for fremtiden. Men denne "analytiske" tilgang til fremtiden kan ikke erstatte tabet af det identiske, tabet af det der skulle være med nødvendighed og som ikke skulle kunne være anderledes, og som i den gamle substansfikserede deduktive analytiske metode fungerede som den fiktion man forsøgte på at reducere fremtiden til fortiden ud fra. Selve denne italesættelsens performance beviser taktikkens grænser. Man er da også klar over, at forudsætningen for at kunne italesætte fremtiden ligger funderet i muligheden for at fremmane et overbevisende billede på den. Og her tjener den analytiske metode stadig sin herre. Den taktik, der handler om at skabe fremtiden, ved at fremmane den som nødvendig virkning af fortiden, den tilhører skam stadig livet. Taktikken virker, den lever, forandrer og forandres, til tider helt uforudsigeligt og da ikke bare taktisk, men alt for taktisk.

Massemediernes realitetsprincipper og deres kontingensformel er udtryk for deres indre tvang. Således orienterer de sig, "som om" realiteten lod sig forklare analytisk og "som om" medierne var sat i verden for at informere brugeren. Opløsningen af mediernes arbitrære magtudøvelse kræver bl.a. at deres manifestationer bliver reflekteret i deres mulighedsbetingelser, realitetsprincipper, kontingensformler m.m., som den er funderet i.

Når de taler om den klare luft på topposterne i de kommercielle medier, så handler det måske mere om vilkårligheden, det at de ikke føler sig forpligtet af ret meget her oppe. Påpegelsen af det arbitrære og alt andet end objektive i deres performance virker begrænsende på mediernes frihed og selvbestaltede ret til arbitrært at italesætte realiteten. Selvforgudelsen, den økonomi-

ske ideologi, markedsfundamentalismen m.m. smelter sammen som de urealistiske realitetsprincipper, og de føler sig frie når de agerer i overensstemmelse med deres indre nødvendighed, indre tvang.